

בן הברית הנשכח

במשך דקה לא דיבר איש. על פני המסובים הצטיירה מבוכה. איוואן איוואנוב ממוסקוה לבג מסילון הקפה שלו. לפתע אירו פניו. "אולי קפה?" הפליט. "זה היה בשבוע שעבר", הגיב טיבנס. "או תה?" גם איוואנוב, כדי לטשטש את רושם טעותו.

"תה?" טיבנס הפגין בוז גלוי. "את מי זה ירגש?" "אופניס!" קרא היינץ מילר מברלין המערבית. "נגיד שזה גורם לטרטן הרגליים." עמיתו מברלין המזרחית קם בזעם. "לפגוע בפרור לטריון?" צעק ודפק על השולחן. "בהחלט לא! אבל נהיגה במרצדס יכולה לגרום לטרטן העכוז!" "רגע! רגע! רגע!" התערב טיבנס. "בלי פוליטיקה, בבקשה."

"צ'ין פירלינג מהונגריה כיכעע בגרונו. "אולי ננסה משה חדש? למשל: מין!" בחדר השתררה אווירה של ציפיה. "המממ", אמר אייזק כהן מהארוארד. "לא רע. אבל איזה מין?" "כל מין!" קרא צ'ין בהתלהבות. הוא היה כבן 75 ופניו הקמטות זהרו.

"זה ביוזבו!" קרא מישוהו. "מה פתאום כל המין?" "אז איזשהו מין." נסוג צ'ין. "למשל: מין אוראלי." "מצויין!" התרגש הואן גוגואלס המסקיאני. "מין אוראלי גורם לטרטן הרגל אצל האשה."

"זה יקבל המון פירסום!" אישר גוגואלס תורגוסון משטוקהולם. "ראיון של עשרים עמודים בפלייבוי!" טיבנס היסס. "זה סנסציוני אבל קצת יותר מדי. אולי נמצא משהו קצת יותר מתון?"

עתה באו הצעות מכל הצדדים. ביסקוויטס, וודקה, נסיעה באוטובוס, מישיגל נסוג. צום. טיסה. מגורים בקר מות נמוכות. עבודה חקלאית. כרטיסי-אשראי. "זהו! בדיחה!" הפליט ז'אן-ז'אק סרבייה מהסורבון. טיבנס קפץ ממקומו. "מה אמרת?" קרא. "זה גאוני!"

שוב השתררה דממה מתוחה. "בדיחות! זהו העניין! זה משהו חדש! על זה עוד לא חשב איש!"

מישהו ניסה לצחוק, אך הצחוק נחנק בגרונו. "בדיוק!" אמר טיבנס. "הצחוק גורם לטרטן. סרבייה טן הריאות! הצחוק מסוכן מהסיגריות!"

מכל הצדדים נשמעו קריאות של התפעלות. "איך צורך להצביע?" סיכם היוזר. "נפרסם את ההור דעה מחר. זה יגרום להלם עולמי! כל אחד מכם יוכל להתראיין בטלוויזיה בארצו." איש לא צחק.

הנביאה

של סולידריות

וכך כתבה הקומוניסטית הפולניה:

"בלי בחירות כלליות, בלי חופש-עיתונות וחופש התכנסות בלתי-מגובלים, בלי התמודדות חופשית של דעות, גורעים החיים בכל מוסד ציבורי. הם הופכים לצל של חיים, שבהם נותרת הביורוקרטיה כיסוד הפעיל היחיד."

בהעדר חרות, החיים הציבוריים נרדמים בהדרגה. כמה תריסרים של עסקני-מיפלגה עוסקים במנהיגות, וצמרת מעמדה-הפועלים מוז' מנת מדי פעם לכנסים, בהם עליהם למחוא כפיים ולשמע נאומי המנהיגים, ולאשר פתיחת את ההחלטות.

זה לא כרוז של "סולרי דריות". זה נכתב לפני יותר משישים שנה. על-ידי הקומוניסטית היהודיה רוזה לוכסמבורג, שנרצחה ב-1919 בידי לאומנים טרום-נאציים בגרמניה.

אחרי המהפכה הבול-שביקית ברוסיה היא הוז' הירה את לנין מפני "סוציאליזם הנכפה באמצעות צווים רשמיים של קומץ ציונים רשמיים".

אינטלקטואלים. הדרך היחידה לתחייה, כך אמרה, היא בית-הספר של החיים הציבוריים עצמם. הדמוקרטיה הרחבה ביותר, הבלתי-מגובלת ביותר, ודעת-הקהל החופשי. שילטון-הטרור משחית."

אני הייב תודה לידידי "איזו" טטון, הליברל היהודי-האמריקאי הוותיק, על כי הביא מובאות נשכחות אלה. בהומור המר האופייני לו (גם בבואו למתוח ביקורת על מדיניות ישראל) הוא מוסיף שלולא נרצחה לוכסמבורג בעוד מועד על-ידי אנשי-הימין, היתה בוודאי נרצחת כעבור זמן-מה על פי פקודת סטאלין.

אגב, האם יש בארץ רחובות על שמה של יהודיה אמיצה זו?

בפסח וחופשה בראש-השנה, וגם באמצע, פעם ועוד פעם ועוד פעם.

הנה, השבוע יצאו שוב לחופשה. 17 ימים! יכולים לטייל להם בארץ ובעולם, בזמן ששאר הבריות צריכות לשמור על ילדיהן בעצמן. ועוד יש להם החוצפה לדרוש העלאה-משכורת ומה עוד.

בדיוק עמדתי לקא. כאשר נפל לידי מאמר על מחקר שערך פסיכולוג קליני שהוא גם פרופסור לחינוך. שמו אלפרד אלשולר (שלושה ניחושים לאינו עדה הוא שייך) באוניברסיטה של מאסאטשוסטס.

פרופסור זה עוסק באנשים ש"נשרפו" — אנשים שהגיעו לידי תשישות מוחלטת. הקורבנות כוללים מנהלית חברות, עובדים של שרותי-חברה, עובדים סוציאליים, פסיכולוגים, שוטרים, ובעיקר — מורים.

"זה קורה לכל מי שעוסק בעיקר בבעיות הנוגעות לבני-אדם אחרים", מסביר אלשולר, "פשוט מפני שאינך יכול לפתור בעיות של בני-אדם בצורה שאתה יכול לפתור בעייה במכונת או במקלט-הטלוויזיה שלך."

במה ניכר אדם ש"נשרף"? הסימנים הם התרחקות מבני-אדם, העדרות גוברת מהעבודה, ציניות מוגברת וגישה שלילית, תשישות ריגשית וגופנית.

אלשולר מספר על מיקרה אופייני של מורה נלהבת, שהתמסרה לתלמידיה. היא שיכתבה בעצמה את חומר הלימוד, כדי שתיהי יותר מעניין. היא הקריבה את סופי השבוע שלה למטרות כמו מצעד-הפרוטות ותחרויות ספורט לילדים נכים. היא חשה כי אין מערכת-החינוך והציבור מעריכים כראוי את שרותיה.

באחד הימים פרצה תיגרה בין שני תלמידים בכיתה. היא חשה ברע והלכה הביתה. במשך שלושה שבועות נעדרה מן העבודה. גופה כאב. "הסתכלת בעצמי הגעתי למסקנה שזה לא שווה."

היא חשה בעייפות גוברת, ובשיעמום גובר. המחשבה

תמיד סברתי כי אחד מסימני-ההיכר המובהקים של אינטליגנציה הוא היכולת ליישם את הנסיון האישי והקיבוצי שלך לגבי הזולת. כלומר — להסתכל על עצמך כאילו מבחוץ. להסיק מנסיוןך מסקנות החלות על הכל, גם על יריבך.

הנה הופיע מנחם בגין על מירקע הטלוויזיה. בפרק בן-הברית הנשכח בסידרה עמוד האש, הסביר מדוע הפר את מרותה של מנהיגות היישוב, שנבחרה באורח דמוקרטי, והכריז בראשית 1944, בשם קומץ של פורשים, על המרד המזויין בשלטון הבריטי.

הוא אמר, בערך, כך: "איך יכלו להיות בחירות? האם יכלו להתחולק על המרד ולהצביע בפתקים? הרי חיינו תחת השלטון הבריטי!"

אותו בגין חתם בקמפי-דיויד על הסכם שלפיו היו "תושבי יהודה ושומרון" צריכים לבחור בצניגות, שתפעל כ"מועצת המנהל העצמי".

איך לבחור? תחת שלטון הכיבוש הישראלי?

אך החלק המרגש של אותו פרק היה הוויכוח סביב הדגל והזהות הלא-מית. הבמאי הצליח להנחיל

לצופה של 1981 את ה"כמיהה העמוקה של היישוב דאו להכרה בדגל שלו, שתחתיו יוכלו צעיריו ל"הלחם בכניעוּם. הפרק הסתיים בתצלום של דגלי חמישים האומות במושב" הייסוד של האו"ם, ובקביעה המרה שזה לא שווה."

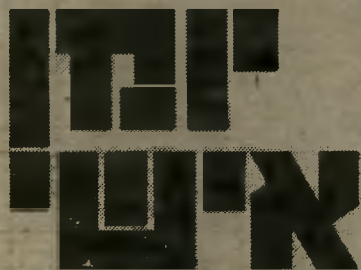
היהודי לא היה ביניהם. האם כל-כך קשה להבין שהוא אסור בשטחים המוחזקים, בירדן ובמדינות אחרות? האם אינה מוכנת התמרמרותו על כך שדיגלו הלאומי אינו מתנופף בין דיגלי האומות? האם התעקשותו לקרוא לו "דגל אש" משנה משהו לגבי הרגשות העמוקים ביותר של מיליוני בני-אדם? אילו התעקשו הבריטים לקרוא לדיגלנו "דגל הסוכנות היהודית" או "דגל אצ"ל" — האם זה היה משנה משהו לגבינו?

אך השוואות אלה מהייבות, כאמור, מידה כלשהי של אינטליגנציה, ואולי גם של תחושה מוסרית. זה נוגע גם לציוני המוחלט של עימנול קנט: נהג כך שעיקר רצונך יוכל לשמש גם כעיקרון לתחיקה כללית.

בגין

אורי אבנרי

שעליה לחזור לבית-הספר הפחידה אותה. כשהרגשתי שאיבדתי את אמון התלמידים שלי, ושאיני חשה עוד בנוח בחברתם, החלטתי שאינם זקוקים לי." היא פרשה אחרי עשר שנות הוראה.

לפי הסטטיסטיקה של אירגון-המורים האמריקאי, ירד 20% השנים האחרונות אורך-השרות של מורים מ-20 שנה ל-14 שנים.

לדברי אלשולר, המתח הנפשי קשור כימעט בכל מחלה על-אידמות. "הקשר בין המתח והמחלות האלה אינו ברור, אך נראה כי המתח מחמיר כל נטייה שיש לה למחלה."

לגבי המורים, החופשות התכופות אינן בגדר מותרות, או פרס, או הטבה נוספת למשכורת. הן הכרח חיוני, כמו מישקפיה-המגן לרדת ומיכל-החמצן לצוללן. אין בכך כל חידוש לגבי מי שמכיר בעיות של מורים. אני יודע. יש לי אחת בבית.

אל תפתח פה לסרטן

הנכס השבועי של האגודה הבינלאומית לזיהוי גורמי הסרטן התכנס, כדרכו, בחדר מיוחד במיסעדת מקסים בפאריס.

חמש מנות הארוחה, כל אחת עם הים המתאים, עברו בשקט. הצירים היו עסוקים בהערכת המזון. אחרי הגבינה והפירות, הגיע תור הקפה, הקוניאק והסיגארים, תוצרת קובה, כמובן.

היור' התורן, אריק טיבנס מטכסאס, קם והקיש בכפית בכוס הקוניאק, "אנא, אמר, ניגש לענייני".

השיחות פסקו. דממה של שובה ושיעוּת-רצון השתררה בחדר. "עלי לציין כי לאחרונה לקינו בחוסר-דמיון, אמר טיבנס, "המסרטנים האחרונים שפירסמנו, לא הלהיבו איש. הכותרות היו עזומות. הגיע הזמן שנמצא משהו מסעיר יותר. האם יש הצעות?"

גוש אמונים

קראתי על סקר מעניין ומועזע למדי. הוא מוכיח שמיעוט קנאי של דתיים משתלט בהדרגה על כל החיים הלאומיים.

בעלי-הסקר קבעו סולם של שמונה דרגות של דתיות — החל בקריאה בתנ"ך, עבור בביקור בבית-הכנסת וכלה במאמצים לשכנע אחרים לחזור בתשובה.

כ-26% של הנשאלים הוגדרו כדתיים מובהקים — כלומר, הם מילאו חמש משמונה המיצוות.

רוב הנשאלים הביעו דיעה שלילית מאוד על הניאוף, ההומוסקסואליות, הלסביות, יחסי-המין בגיל העשרה, הפרנוגרפיה, ההפלות המלאכותיות והסמים. יותר מ-40% גינו קיום יחסי-מין בטרם נשואים וחיי-בנותא ללא-נישואין. אולם רק 24% של הנשאלים סברו כי כל דפוסי-ההתנהגות האלה גם יחד הם מגונים.

המימצא העיקרי של הסקר הוא שאותו רבע של האוכלוסיה, המקיים את המיצוות והמגנה את דפוסי-ההתנהגות ה"בלתי-מוסריים", הוא גם החלק הפעיל ביותר בחברה. אלה הם האנשים העושים, המדברים, המצטרפים לאירגונים, המשתתפים בבחירות ארציות ומקומיות, ה"כותבים מכתבים למערכות, משום כך, יש להם השפעה חזירגת בהרבה מעבר לכוחם המיטפרי".

הסקר קובע כי מימצאים אלה מסבירים את ההשפעה הרבה שיש למיעוט הדתי, ומנבא כי השפעה זו תלך ותגבר בשנות ה-80'.

מאחורי המיעוט הדתי הזה עומדת שיכבה שניה, בעלת "תחושה דתית פוטנציאלית", המושפעת אף היא משיקולים "מוסריים" בבואה לבחור במנהיגים ולקבוע דיעות.

"נראה לנו", הדויעו בעלי הסקר, "כי ההשפעה הגוברת של הדת על המוסדות החברתיים והפוליטיים אינה אלא התחלת מגמה, העשויה לשנות את פני המדינה" הם מסיימים באזהרה קודרת: "יתכן כי החברה נתונה בשלבי-מעבר. כתוצאה מהשפעות שכימות ואינן ניכרות, עלול הציבור להתלכד מאחרי מנהיג שיצליח לדבר בסיגנון הנכון על "מוסר" והתחדשות... חזרת האמונה לפוליטיקה באמצעות הדת עלולה ליצור גוש-בוחים בעל-עוצמה, וכך תיווצר ההודמנות למנהיג בעל חזון או לדמגוג מסוכן להגיע למעמד של שלטון אדיר."

הסקר הזה אינו מתייחס לישראל. הוא נעשה בארצות-הברית.

האנשים שנשרפו

המורים המנוולים האלה — כל הזמן מקטרים, ובינתיים עושים חיים. כל יום שני וחמישי — חופשה. חופשה